

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 31-06-8421

Chișinău

28 11.2019

Biroul Permanent al Parlamentului

În temeiul art.73 din Constituția Republicii Moldova, se prezintă spre examinare proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.566 din 19 noiembrie 2019.

Responsabil de prezentarea în Parlament a proiectului de lege este Ministerul Justiției.

Anexe:

1. Hotărârea Guvernului privind aprobarea proiectului de lege (în limba română – 1 filă și în limba rusă – 1 filă);
2. Proiectul de lege (în limba română – 2 file și în limba rusă – 3 file);
3. Nota informativă la proiectul de lege (18 file);
4. Sinteza obiecțiilor și propunerilor (27 file)
5. Tabelul comparativ (7 file)
6. Raportul de expertiză al Centrului Național Anticorupție (6 file).
7. Avize (32 file);

**Secretar general adjunct
al Guvernului**

Roman CAZAN

*Ex.: Svetlana Nunu
Tel.: 0-22-250-442*

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
D.D.P. Nr.	<u>285</u>
" <u>28</u> "	<u>11</u> 20 <u>19</u>
Ora	

Casa Guvernului,
MD-2033, Chișinău,
Republica Moldova

Telefon:
+ 373 22 250 101

Fax:
+ 373 22 242696

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE nr.566

din 19 noiembrie 2019

Chișinău

**Privind aprobarea proiectului de lege
pentru modificarea unor acte normative**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative.

Prim-ministru

ION CHICU

Contrasemnează:

Ministrul justiției

Fadei Nagacevski

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA**LEGE****pentru modificarea unor acte normative**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. – Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 58 alineatul (4), după textul „victima torturii, tratamentelor inumane sau degradante, ” se introduce textul „traficului de ființe umane și traficului de copii, ”.

2. La articolul 166 alineatul (4), textul „art.273 alin.(1) pct.2)” se substituie cu textul „art. 273 alin. (5)”.

3. La articolul, 265 alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Refuzul organului de urmărire penală de a primi plîngerea sau denunțul privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni poate fi contestat conform art. 298 și, respectiv, art. 299¹ la procuror sau, după caz, la procurorul ierarhic superior, în termen de 15 zile de la data la care i s-a adus la cunoștință ordonanța respectivă. Ordonanța procurorului sau a procurorului ierarhic superior poate fi contestată la judecătorul de instrucție în termen de 10 zile de la data la care i s-a adus la cunoștință aceasta.”

4. Articolul 313 alineatul (3), după textul „în termen de 10 zile”, se introduce textul „de la data la care a luat cunoștință de rezultatul examinării plîngerii sau de la data expirării termenului prevăzut de lege la care urma să primească răspuns la plîngere”.

5. La articolul 332 alineatul (1), textul „art. 285 alin.(1) pct.1), 2), 4), 5)” se substituie cu textul „art. 285 alin. (2)”.

6. Articolul 521:

titlul articolului va avea următorul cuprins:

„**Articolul 521.** Reprezentarea persoanei juridice în procesul penal”;

la alineatul (1), cuvintele „în cazul tragerii la răspundere penală a” se substituie cu textul „și judecarea cauzei împotriva”;

alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) În cazul în care urmărirea penală sau judecarea cauzei împotriva persoanei juridice se efectuează pentru aceeași faptă sau pentru fapte conexe și în privința reprezentantului ei legal, persoana juridică își desemnează, în termen de 5 zile de la momentul aducerii la cunoștință a ordonanței de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuit sau în termen de 48 de ore de la momentul aducerii la cunoștință a ordonanței de punere sub învinuire, un alt reprezentant în privința căruia nu se desfășoară un proces penal.”;

se completează cu alineatele (2¹) și (2²) cu următorul cuprins:

„(2¹) Dacă persoana juridică nu și-a desemnat un reprezentant conform alin. (2), la demersul procurorului, judecătorul de instrucție, după caz instanța de judecată desemnează un reprezentant al persoanei juridice din rândul persoanelor care gestionează persoana juridică, în privința căruia nu se desfășoară un proces penal.

(2²) În lipsa persoanelor care gestionează persoana juridică, procurorul sau instanța de judecată solicită coordonatorului oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat desemnarea unui avocat care să acorde asistență juridică garantată de stat. Dispozițiile alin. (3) se aplică corespunzător, dacă nu intervin situații care justifică înlocuirea avocatului.”;

la alineatul (3), cuvintele „desemnat al” se exclud, după textul „persoanei juridice” se introduce textul „desemnat conform alin. (2) și (2¹)”.

Art. II. – Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 157–160, art. 614), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 6 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Persoanele juridice înregistrate în Republica Moldova pot beneficia de asistență juridică garantată de stat în conformitate cu Codul de procedură penală și prezenta lege.”

2. La articolul 19 alineatul (1) litera d) sintagma „art. 48⁸⁷” se substituie cu sintagma „art. 151”.

3. Articolul 20 se completează cu literele a¹), f), g), h) și i) cu următorul cuprins:

„a¹) persoanelor juridice prevăzute la art. 521 alin. (2²) din Codul de procedură penală”;

„f) persoanelor victime ale infracțiunilor de tortură, ale tratamentului inuman și degradant;

g) persoanelor victime ale traficului de ființe umane;

h) solicitanților de azil în cadrul procedurii de azil;

i) străinilor în procedurile cu privire la aplicarea sau prelungirea măsurii de plasare în custodie publică”.

4. La articolul 23 alineatul (4), cuvintele „contul oficiului teritorial” se substituie cu cuvintele „bugetul de stat”.

5. La articolul 23¹ alineatul (1), textul „alin. (2) și (3)” se exclude, iar la alineatul (2) litera a), cuvintele „contul oficiului teritorial” se substituie cu cuvintele „bugetul de stat”.

6. La articolul 26, alineatele (1), (3), (3¹) și (4) se completează la final cu textul „, iar în formă scrisă i se comunică doar la solicitarea acestuia”;

Art. III. – Prezenta lege intră în vigoare la data publicării.

Președintele Parlamentului

NOTĂ INFORMATIVĂ
la proiectul Legii pentru modificarea unor acte normative

1. Denumirea actului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul legii pentru modificare a unor acte normative este elaborat de Ministerul Justiției în colaborare cu Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat.

2. Condițiile ce au împins elaborarea proiectului de act normative și motivele născute

Proiectul legii pentru modificare a unor acte normative, este elaborat în vederea executării Hotărîrii Curții Constituționale nr. 30 din 22 noiembrie 2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 521 alin. (2) din Codul de procedură penală și Hotărîrii Curții Constituționale nr. 6 din 19 martie 2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 265 alin. (2) din Codul de procedură penală.

- *În partea modificării art. 166 alin. (4) din Codul de procedură penală.*

La art. 273 din Codul de procedură penală au fost introduse modificări prin Legea nr. 256/2007 în care articolul respectiv a fost dat într-o nouă redacție, avînd o altă structură tehnică.

- *Cu referire la art. 265 alin. (2) din Codul de procedură penală.*

Prin Hotărîrea nr. 6 din 19 martie 2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 265 alin. (2) din Codul de procedură penală, Curtea Constituțională a declarat neconstituțional alineatul (2) al articolului 265 din Codul de procedură penală. Pentru a se pronunța astfel, Curtea a reținut că acțiunea de contestare a refuzului organului de urmărire penală de a primi o plîngere sau un denunț este reglementată în mod divergent de două prevederi ale aceluiași act normativ, incoerență normativă ce creează insecuritate juridică pentru destinatarii legii, iar justițiabilii, cît și subiecții care posedă competența aplicării Codului de procedură penală sunt puși în situația de a alege între mai multe modalități posibile.

Curtea, la rîndul ei, a remarcat despre folosirea termenelor ca fiind limitative și că acestea privesc asigurarea bunei-administrații a justiției și respectarea, în special, a principiului securității juridice, iar dreptul de a formula o contestație nu poate fi exercitat în mod efectiv decît de la data la care persoanei i se aduce la cunoștință actul contestat. În caz contrar, el riscă să devină unul teoretic și iluzoriu. De vreme ce statul garantează un drept, acesta trebuie să creeze premisele realizării acestuia.

Mai mult ca atît, persoana nu trebuie lipsită de un control prealabil exercitat de către procuror sau de către procurorul ierarhic superior pentru depunerea unei contestații în cazul refuzului organului de urmărire penală de a primi plîngerea sau denunțul privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni, or înaintarea unei contestații direct judecătorului de instrucție ar conduce la o restrîngere nejustificată a

dreptului de acces la un tribunal și la instituirea unui tratament discriminatoriu.

În contextul respectiv este necesar modificarea art. 265 alin. (2) din Codul de procedură penală în vederea reglementării limitelor temporale și mecanismului cu privire la contestarea refuzului organului de urmărire penală de a primi plîngerea sau denunțul privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni.

- *Cu referire la art. 313 alin. (3) din Codul de procedură penală.*

În vederea asigurării unei bune administrări a justiției și a respectării dreptului de a formula o contestație, statul urmează să reglementeze limitele temporale privind formularea contestațiilor, care nu pot fi exercitate în mod efectiv, decît de la data la care persoanei i se aduce la cunoștință actul contestat. În acest sens, este necesar ca norma juridică să poată fi aplicată corespunzător, să nu lase loc de ambiguități și să respecte principiul legalității și al securității juridice.

- *Cu referire la art. 332 alin. (1) din Codul de procedură penală.*

Prin Legea nr. 66/2012 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003 au fost operate modificări în Codul de procedură penală, iar art. 285 a fost dat într-o nouă redacție cu o altă structură tehnică.

- *Cu referire la art. 521 din Codul de procedură penală.*

Prin Hotărîrea Curții Constituționale nr. 30 din 22 noiembrie 2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 521 alin. (2) din Codul de procedură penală s-a declarat neconstituțional articolul 521 alineatul (2) din Codul de procedură penală, precum și omisiunea de a reglementa posibilitatea persoanei juridice inculpate de a-și desemna un reprezentant în cadrul procedurilor penale.

Curtea consideră că este important ca, de la etapele inițiale ale procedurilor, persoana juridică acuzată de comiterea unei fapte penale să poată apela la asistența juridică pe care și-o alege. Mai mult, persoana juridică acuzată trebuie să poată avea parte de întreg spectrul de servicii asimilate asistenței juridice.

În același timp, Curtea a subliniat că optimizarea celor două principii concurente - dreptul la apărare și realizarea intereselor justiției - reclamă ca, atunci cînd o persoană juridică este acuzată, ea să-și poată desemna reprezentantul legal pentru procedurile penale. În situația în care și reprezentantul legal este acuzat în cadrul aceluiași proceduri, persoana juridică trebuie să-și poată desemna un alt reprezentant. În eventualitatea în care persoana juridică nu-și desemnează un alt reprezentant, fie judecătorul de instrucție la faza de urmărire penală, fie instanța de judecată la judecarea cauzei trebuie să preia această sarcină, la solicitarea procurorului.

Aceste considerente determină necesitatea operării modificărilor la articolul 521 din Codul de procedură penală prin care se va clarifica materia privind reprezentarea persoanei juridice în procesul penal.

3. Principalele prevederi ale procedurii și evidențierea elementelor noi

- *Cu referire la art. 58 alin. (4) din Codul de procedură penală.*

Dispozițiile articolului respectiv reglementează drepturile pe care le are victima în

cadrul procesului penal. Totodată, art.11 alin.(1) din Legea nr.137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor prevede că „*Victima infracțiunii beneficiază de asistență juridică garantată de stat, în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală și în condițiile Legii nr.198-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, [...]*”.

Având în vedere că prevederile art.165 alin.(1) și 206 alin.(1) din Codul penal nu sînt incidente dispozițiilor art. 58 alin. (4) din Codul de procedură penală, întru înlăturarea unui tratament discriminatoriu referitor la victimele infracțiunilor de trafic de ființe umane și trafic de copii, se impune de a completa la art. 58 alin. (4) din Codul de procedură penală, după textul „*victima torturii, tratamentelor inumane sau degradante,*” cu textul „*traficului de ființe umane și traficului de copii,*”.

Cu referire la art. 166 alin. (4) din Codul de procedură penală.

Dispozițiile articolului respectiv prevede temeiurile pentru reținerea persoanei bănuite de săvîrșirea infracțiunii precum și acțiunile de înregistrare a acțiunii de reținere. Astfel, în cazul în care reținerea persoanei bănuite de săvîrșirea unei infracțiuni nu a fost înregistrată în termen de pînă la 3 ore aceasta urmează a fi eliberată. Însă, textul de lege care se propune de a fi modificat reglementează situația expusă în art. 273 alin. (1) pct.2) din Codul de procedură penală, care de altfel nu există.

Așadar, prin Legea nr. 256/2007, articolul 273 din Codul de procedură penală a fost dat într-o nouă redacție, avînd și o altă structură tehnică. Așadar, excepția ce era instituită la art. 166 alin. (4) din Codul de procedură penală a fost dată într-o redacție mai desfășurată și respectiv urmează să se facă referința corespunzătoare. Deci, excepția în cauză este stipulată la alin. (5) de la art. 273 din Codul de procedură penală.

Cu referire la art. 265 alin. (2) din Codul de procedură penală.

Curtea Constituțională prin hotărîrea nr. 6 din 19 martie 20019 a declarat neconstituțional alineatul (2) al articolului 265 din Codul de procedură penală, pe motivul incertitudinii normei date și incoerența articolului în raport cu mecanismul general privind examinarea a plîngerilor împotriva acțiunilor organului de urmărire penală în sensul art. 313.

În acest sens, Curtea a statuat că persoana nu ar putea stabili, fără echivoc, în baza cărei norme – articolul 265 alin. (2) sau articolul 313 alin. (2) pct. 1) lit. a) din Codul de procedură penală – ar trebui să conteste refuzul organului de urmărire penală de a-i primi plîngerea sau denunțul privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni. Există riscul ca alegerea unei norme să fie stabilită în baza unor criterii arbitrare și discreționare de către cei care aplică legea, astfel încît persoana să nu-și poată realiza în mod efectiv dreptul de a contesta refuzul organului de urmărire penală de a primi plîngerea sau denunțul privind comiterea unei pretinse infracțiuni (§ 54).

Prin urmare, în scopul de a nu lipsi persoana care a înaintat plîngerea sau denunțul privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni, de un control prealabil ce poate fi exercitat de către procuror sau procuror ierarhic superior cu privire la refuzul organului de urmărire penală de a primi plîngerea sau denunțul privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni, proiectul de modificare a art. 265 alin. (2) din

Codul de procedură penală vine să instituie un mecanism în acest sens.

Astfel, în ipoteza în care persoanei i se refuză în primirea plîngerii sau denunțului privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni, refuzul va putea fi contestat în primul rînd, în conformitate cu art. 298 din Codul de procedură penală sau după caz, în baza art. 299¹ din Codul de procedură penală (în cazul în care plîngerea/denunțul a fost depusă procurorului) în termen de 15 zile de la data la care a luat cunoștință de act (comunicării refuzului). Ordonanța ce va fi emisă ca urmare a examinării acesteia va putea fi supusă controlului judiciar în fața judecătorului de instrucție, în sensul art. 313 din Codul de procedură penală, adică în termen de 10 zile de la momentul aducerii la cunoștință.

În altă ordine de idei, menționăm că un aspect important ce Curtea Constituțională l-a semnalat în cazul examinării controlului de constituționalitate a art. 265 alin. (2) din Codul de procedură penală a fost limitele temporale în interiorul căreia persoanei care a înaintat o plîngere sau un denunț privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni, poate să acționeze în cazul în care i se refuză de a o primi.

Din această perspectivă, este relevantă jurisprudența Curții Europene în cauza *Cañete de Goñi contra Spaniei* (cererea nr. 55782/00 din 15 octombrie 2002), în care Curtea a notat că normele care reglementează măsurile formale care trebuie luate și termenele care trebuie respectate în formularea unui recurs sau a unei cereri de control jurisdicțional vizează asigurarea unei bune administrări a justiției și a respectării, în special, a principiului securității juridice (§ 36).

Astfel, proiectul de modificare a art. 256 alin. (2) din Codul de procedură penală propune reglementarea clară în privința limitelor temporale menționate, cu indicarea expresă a *dies a quo* și *dies ad quem*. Totodată, aceste intervale de timp sunt corelate cu celelalte norme din Codul de procedură penală (art. 298, art. 299¹, art. 313 din Codul de procedură penală), pentru ca norma juridică de la art. 265 alin. (2) din Codul de procedură penală să corespundă criteriilor de calitate a legii, or pentru respectarea principiului legalității și al certitudinii juridice, care este unul esențial pentru garantarea încrederii în statul de drept și constituie o protecție împotriva arbitrarului, norma în cauză trebuie să fie una clară și previzibilă.

Cu referire la art. 313 alin. (3) din Codul de procedură penală.

Procedura de examinare a plîngerii împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații este prevăzută la art. 313 din Codul de procedură penală, iar pentru demararea examinării acesteia, urmează ca plîngerea să fie înaintată în termen de 10 zile. În pofida faptului că termenul de depunere a plîngerii este stabilit la alin. (3) din art. 313, ar fi necesar de a cunoaște momentul de la care începe a curge acesta. În acest sens, Curtea Constituțională în hotărîrea nr. 26 din 27 septembrie 2016, a reținut că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate. De asemenea, textul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile.

Prin urmare, previzibilitatea și claritatea constituie elemente *sine qua non* ale

constituționalității unei norme, care în activitatea de legiferare acestea nicidecum nu pot fi omise.

Din aceste considerente, se impune de a face lumină în privința începerii calculării termenului de 10 zile pentru înaintarea plîngerii în sensul art. 313 alin. (1) din Codul de procedură penală. Astfel, acest termen urmează de calculat, reieșind din ipotezele specificate la alineatul (1) al articolului 313 din Codul de procedură penală, și anume:

1. în cazul în care persoana nu este de acord cu rezultatul examinării plîngerii sale de către procuror;
2. în cazul în care persoana nu a primit răspuns la plîngerea sa de la procuror în termenul prevăzut de lege.

În contextul acestor două ipoteze, proiectul vine cu soluția calculării momentului de curgere a termenului de 10 zile pentru înaintarea plîngerii. În prima ipoteză, termenul urmează de calculat de la momentul comunicării rezultatului examinării plîngerii de către procuror, iar în cea de a doua ipoteză – de la data expirării termenului, prevăzut de lege, de examinare a plîngerii de către procuror, în cazul în care persoana nu a primit răspuns.

În ipoteza a doua urmează de evidențiat că, termenul pentru examinarea plîngerii de către procuror a acțiunilor, inacțiunilor și actelor organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații este stabilit la art. 299 din Codul de procedură penală.

Cu referire la art. 332 alin. (1) din Codul de procedură penală.

Prevederile art. 332 din Codul de procedură penală reglementează încetarea procesului penal în ședința de judecată, unde la alineatul (1) sunt enumerate temeiurile de încetare a procesului penal. Avînd în vedere că prin Legea nr. 66/2012 au fost operate modificări și completări la Codul de procedură penală, iar art. 285 a fost dat într-o nouă redacție, se impune ca și trimiterile la acest articol să fie ajustate corespunzător.

Cu referire la art. 521 din Codul de procedură penală.

Prin Hotărîrea nr. 30 din 22 noiembrie 2018 Curtea Constituțională a declarat *neconstituțională* omisiunea de a reglementa posibilitatea persoanei juridice inculpate de a-și desemna un reprezentant în cadrul procedurilor penale.

Omisiunea respectivă poate afecta dreptul persoanei juridice la apărare, deoarece aceasta nu își va putea utiliza toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa și va fi privată de unele garanții relative la apărarea sa. (§ 26-27).

În acest context, proiectul vine să reglementeze unele aspecte ce țin de reprezentarea persoanei juridice împotriva căreia se desfășoară un proces penal. Dispozițiile art. 521 din Codul de procedură penală în sensul proiectului reglementează procedura de reprezentare a persoanei juridice împotriva căreia se desfășoară un proces penal, iar în acest sens se impune ca titlu acestuia să exprime succint obiectul de reglementare, fapt pentru care a fost dat într-o nouă formulă. Totodată, alin. (1) al art. 521 din Codul de procedură penală reglementa doar reprezentarea persoanei juridice la faza de urmărire penală, iar pentru a crea o certitudine juridică, este necesar ca alineatul respectiv [alin. (1) din art. 521 din Codul de procedură penală] să reglementeze cert și să înglobeze situația în care reprezentarea

persoanei juridice împotriva căreia se desfășoară un proces penal se extinde și asupra etapei de judecare a cauzei.

Prevederile actuale din art. 521 alin. (2) din Codul de procedură penală stabilesc competența de desemnare a reprezentantului persoanei juridice de către organul de urmărire penală pentru faza de urmărire penală. Astfel, pentru a nu crea lacune și „blocaje” procesuale cu privire la desemnarea reprezentantului persoanei juridice în privința căreia a fost intentat un proces penal, noile prevederi vor statua că, în circumstanțele în care sunt urmăriți penal sau are loc judecarea cauzei asupra persoanei juridice, cât și asupra reprezentantului ei legal, persoana juridică poate să-și desemneze un alt reprezentant, care nu este urmărit penal în cadrul aceleiași proceduri. Totodată, nu este exclus și posibilitatea ca persoana juridică să contracteze un mandatar în acest sens. Și mai mult, reprezentantul persoanei juridice poate să încheie un contract de asistență juridică cu un avocat licențiat, unde împreună pot să apară în fața organelor de urmărire penală sau în instanța de judecată, sau chiar să fie un avocat.

Reieșind din dreptul comparat inserat în Hotărîrea Curții Constituționale nr. 30 din 22.11.2018 (§§ 36-40) se constată că pentru desemnarea unui reprezentant al persoanei juridice dacă în privința ei se desfășoară un proces penal nu sunt stabilite limite temporale.

Cu toate acestea, desemnarea unui reprezentant al persoanei juridice în conformitate cu art. 521 alin. (2) din Codul de procedură penală în sensul proiectului, va putea fi efectuată în termenele temporale în dependență de statutul persoanei juridice (bănuț sau învinuit) în vederea asigurării celerității procesului, dar și pentru a disciplina persoana juridică. În acest sens, pentru statutul de **bănuț**, Codul de procedură penală instituie un termen de 5 zile de la emiterea ordonanței (*a se vedea art. 63 alin. (1¹) din Codul de procedură penală*), iar pentru statutul de **învinuit** – termenul de 48 de ore de la momentul emiterii ordonanței (*a se vedea art. 282 alin. (1) din Codul de procedură penală*). Or, art. 63 alin. (1¹) din Codul de procedură penală prevede expres faptul că „**Ordonanța de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuț și informația despre drepturile prevăzute la art. 64 se aduc la cunoștință în decurs de 5 zile din momentul de emiterie a ordonanței [...]**”, precum și art. 282 alin. (2) din Codul de procedură penală la fel instituie aceeași regulă că: „**Procurorul, după stabilirea identității învinuitului, îi aduce la cunoștință ordonanța de punere sub învinuire și îi explică conținutul ei. [...]**”.

Astfel, persoana juridică urmează ca în limitele de 5 zile (dacă va avea calitate de bănuț) sau 48 de ore (dacă va avea calitate de învinuit) să-și desemneze un reprezentant la faza de urmărire penală.

Însă, există situații când persoanele juridice refuză să-și desemneze un reprezentant sau sunt în imposibilitate de a-l desemna. Prin urmare, prevederea propusă la alineatul (2¹) art. 521 din Codul de procedură penală stabilește că, în eventualitatea în care persoana juridică nu-și desemnează un alt reprezentant, fie judecătorul de instrucție la faza de urmărire penală, fie instanța de judecată la judecarea cauzei trebuie să preia această sarcină și să desemneze un reprezentant al persoanei juridice la demersul procurorului. În acest caz, reprezentantul persoanei juridice în cadrul unui proces penal este desemnat din rândurile persoanelor care o gestionează, dat fiind faptul că, ultimele sunt acele persoane care cunosc cum stau

lucrurile pe interiorul persoanei juridice.

Pentru a determina care sunt persoanele care gestionează o persoană juridică urmează de făcut referire la dispozițiile art. 124 din Codul penal, potrivit căruia, prin persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală se înțelege persoana căreia, în organizația indicată sau într-o subdiviziune a acesteia, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor sau acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice. În acest sens, demersul procurorului urmează să conțină numele, prenumele și funcția persoanei care gestionează persoana juridică, precum și actele confirmatoare, pentru a nu crea ambiguități și a evita desemnarea unei persoane „convenabile” în detrimentul apărării.

Însă, în cazul în care astfel de persoane lipsesc în cadrul persoanei juridice, proiectul, prin introducerea alin. (2²) art. 521 din Codul de procedură penală, vine cu soluția ca procurorul, la faza de urmărire penală sau instanța de judecată la judecarea cauzei, să solicite un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat. Rațiunea în cauză se datorează faptului că lipsa persoanelor care pot fi reprezentanți ai persoanei juridice în cadrul procesului penal se asimilează lipsei *de facto* a persoanei juridice la acțiunile procesuale. Astfel de situație se poate echivala cu cazurile în care la acțiunile procesuale penale lipsește bănuitul, învinuitul, inculpatul, iar pentru a garanta acestora dreptul la un proces echitabil, statul are obligația pozitivă de a asigura acuzatul cu dreptul la apărare în sensul art. 6 § 3 lit. c) CEDO. În susținerea poziției reiterăm raționamentele CtEDO din hotărârea *Vitan contra României* (cererea nr. 42.084/02) și anume: „[...] Curtea reamintește că, dincolo de importanța relațiilor de încredere dintre avocat și client, nu se poate conferi un caracter absolut dreptului garantat de art. 6 § 3 c). El este în mod necesar supus anumitor limitări atunci când, așa cum este cazul în speță, instanțele au obligația de a hotărî dacă interesele justiției impun asigurarea unui apărător numit din oficiu pentru acuzat. Desemnînd un astfel de avocat, instanțele naționale trebuie, desigur, să țină cont de voința acuzatului. Totuși, ele pot să treacă dincolo de această limită dacă există motive întemeiate și suficiente de a considera că interesele justiției o impun (§ 59)”.

Mai mult, pentru a asigura un echilibru între interesele justiției și dreptul al apărare, este necesar de a implica la solicitarea unui avocat care va acorda asistență juridică de stat persoanei juridice, procurorul – ca conducător al urmăririi penale și instanța de judecată la judecarea cauzei. Ca reper pentru acest concept (solicitarea de către procuror a unui avocat care va acorda asistență juridică de stat persoanei juridice, dar nu ofițerul de urmărire penală) a stat la bază hotărârea *Martin contra Estoniei*, în special § 90 unde „[...] Curtea notează că [...] avocatul care acorda asistență juridică nu a fost ales de către Asociația Baroului ci mai degrabă de către organul de investigație.” Reieșind din aceste rațiuni, este necesar de remarcat că la etapa urmăririi penale, solicitarea desemnării unui avocat care va acorda asistență juridică garantată de stat urmează a fi efectuată de către conducătorul urmăririi penale, la caz procuror, întrucît desemnarea unui avocat este necesară în interesele justiției și conforme standardelor jurisprudenței CtEDO.

În altă ordine de idei, este de menționat că alineatele art. 521 din Codul de procedură penală în sensul proiectului urmează de aplicat în ordinea consecutivă, Astfel, în sensul proiectului:

- (i) persoanei juridice i se impune o obligație de a-și desemna un reprezentant – art. 521 alin. (2);
- (ii) ulterior, în cazul refuzului sau imposibilității desemnării unui reprezentant, judecătorul de instrucție sau instanța de judecată va desemn un reprezentant al persoanei juridice la demersul procurorului din rîndul persoanelor care gestionează persoana juridică, în privința căruia nu se desfășoară un proces penal – art. 521 alin. (2¹); și,
- (iii) în final, în cazul absenței persoanelor care gestionează persoana juridică, procurorul sau instanța de judecată vor solicita desemnarea unui avocat care acordă asistență juridică calificată.

Reiterăm că desemnarea unui reprezentant al persoanei juridice în sensul proiectului nu va presupune cheltuieli excesive, or potrivit raționamentelor Curții Constituționale din hotărîrea nr. 30 din 22.11.2018, unde „[...] *Curtea menționează că, odată implementată, alternativa desemnării reprezentantului de către instanța de judecată nu ar presupune costuri suplimentare excesive.*”

Mai mult ca atît, dispozițiile art. 229 din Codul de procedură penală prevede mecanismul de recuperare a cheltuielilor de judecată în care sunt prevăzute și cheltuielile de reprezentare, ceea ce va face posibilă și recuperarea în bugetul de stat a cheltuielilor de reprezentare a persoanelor juridice.

Cu referire la art. 6 și art. 20 lit. a¹) din Legea nr. 198/2007.

Avînd în vedere că proiectul de modificare a art. 521 alin. (2²) din Codul de procedură penală se referă la asistența juridică garantată de stat, este necesar de a opera modificări și în Legea nr. 198/2007. Or, art. 6 din Legea nr. 198/2007 prevede care sunt persoanele care au dreptul la asistență juridică garantată de stat.

Așadar, în prezent legea sus-menționată nu prevede ca persoanele juridice să beneficieze de asistență juridică garantată de stat. Însă, pentru a nu crea dificultăți Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat în vederea desemnării unui avocat care va acorda asistență juridică calificată de stat în procedurile penale în care sunt vizate persoane juridice, se impune de a interveni cu modificări de rigoare. Respectiv, completarea art. 6 cu alin. (3) din Legea nr.198/2007 va reglementa și faptul că persoanelor juridice pot beneficia și ele de asistență juridică garantată de stat în conformitate cu procedurile penale și respectiva lege.

Mai mult ca atît, conceptul acordării asistenței juridice garantate de stat în Republica Moldova este condiționată de veniturile persoanei ce va beneficia de aceste servicii, or conform art. 2 noțiunea de *asistență juridică garantată de stat* semnifică acordare a serviciilor juridice prevăzute în prezenta lege din contul mijloacelor destinate acordării unor astfel de servicii persoanelor care nu dispun de suficiente mijloace financiare pentru plata lor și care întrunesc condițiile stipulate în prezenta lege. Însă, Legea nr. 198/2007 prevede și excepții de la acestea. Prin urmare, este necesar de a include în art. 20 din Legea nr. 198/2007 în categoria persoanelor cărora li se acordă asistență juridică calificată indiferent de nivelul veniturilor și persoanele juridice care cad sub incidența art. 521 alin. (2²) din Codul de procedură penală.

Acesta permite a diminua la maxim efectele negative ale situației cînd o persoană juridică nu-și poate desemna un reprezentant în vederea exercitării dreptului la apărare în fața organului de urmărire penală sau instanța de judecată.

Cu referire la art. 20 lit. f), g), h) și i) din Legea nr. 198/2007.

Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat reglementează condițiile, volumul și modul de acordare a asistenței juridice garantate de stat întru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, intereselor lui legitime. Prin prisma art. 19 și art. 20 al acestei Legi sunt enumerate persoanele care beneficiază de asistență juridică garantată de stat.

Art. 11 alin. (2) din Legea nr. 137 din 29 iulie 2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunii, statuează că *victima infracțiunii de tortură, a tratamentului inuman și degradant beneficiază necondiționat de asistență juridică garantată de stat.* Subsecvent, prevederile art. 58 alin. (4) pct. 2) stabilește că *victima unei infracțiuni deosebit de grave sau excepțional de grave contra persoanei, victima torturii, tratamentelor inumane sau degradante, indiferent de faptul dacă este recunoscută în calitate de parte vătămată sau parte civilă, dispune de dreptul să fie asistată, în condițiile legii, de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat în cazul în care nu dispune de mijloace bănești pentru a plăti avocatul.* Astfel, în vederea aducerii Legii 198/2007 în concordanță cu actele normative menționate supra, se propune completarea art. 20 din Legea nr. 198/2007 cu includerea unei categorii de persoane beneficiare de asistență juridică garantată de stat indiferent de nivelul veniturilor.

În aceeași ordine de idei menționăm că în conformitate cu art. 4 lit. h) din Legea nr. 241 din 20 octombrie 2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, *prevenirea și combaterea traficului de ființe umane se realizează în baza următorului principiu: accesul necondiționat la protecție și asistență pentru victimele traficului de ființe umane.*

Mai mult, articolul 12 paragraful 1 al Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane din 16 mai 2005, ratificată de către Republica Moldova prin Legea nr. 67 din 30 martie 2006 stipulează, *inter alia*, că „Fiecare Parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a asista victimele în reabilitarea fizică, psihologică și socială. O astfel de asistență va include cel puțin: *consiliere și informații privind, în special, drepturile prevăzute de lege pentru ei și serviciile ce le sunt puse la dispoziție, într-o limbă pe care acestea o pot înțelege; și asistență care să permită ca drepturile și interesele lor să fie prezentate și luate în considerare în etapele procedurii penale desfășurate împotriva autorilor de infracțiuni.*

Din aceste considerente ar fi necesar includerea acestor categorii de persoane care ar beneficia de asistență juridică garantată de stat. Ba mai mult, raționamentul rezultă și din faptul că, sunt o categorie de persoane vulnerabile, iar în condițiile în care solicită asistență juridică garantată de stat, întâmpină dificultăți mari, în ceea ce privește prezentarea actelor solicitate, dat fiind faptul că în majoritatea cazurilor victimele solicită protecție în cadrul urmăririi penale, ceea ce potrivit legii, este în interesul lor. Astfel, proiectul vine să completeze art. 20 din Legea nr. 198/2007 cu o categorie de beneficiari ai asistenței juridice garantate de stat - victime ale traficului de ființe umane.

În partea ce ține de persoana care solicită azil în cadrul procedurii de azil menționăm că potrivit art. 28 lit. f) din Legea nr. 270 din 18.12.2008 privind azilul în

Republica Moldova, unul din drepturile care poate beneficia solicitantul de azil este: „de a beneficia de asistență juridică în orice etapă a procedurii de azil, în condițiile legii”. Ținând cont de faptul că, articolul respectiv acordă dreptul persoanei care solicită azil de a beneficia de asistență juridică, unicul act normativ care reglementează condițiile, volumul și modul de acordare a asistenței juridice garantate de stat este Legea nr. 198/2007. Astfel, este necesar de a include în lista persoanelor care pot beneficia de asistență juridică și persoanele care solicită azil în cadrul procedurii de azil. Mai mult, aceste categorii de persoane nu prezintă testul la venit, pentru a beneficia de asistență juridică garantată de stat, fiind vulnerabili din punct de vedere că nu au posibilitatea de a prezenta setul de acte necesar prevăzut de actele normative, deoarece sunt cetățeni străini și în cele mai frecvente cazuri nu cunosc limba de stat.

Menționăm că art. 64 din Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova se referă la procedurile de luare în custodie publică a străinilor. Astfel, art. 64 alin. (1) din actul normativ citat reglementează că „Luarea în custodie publică este o măsură de restrângere a libertății de mișcare, dispusă de instanța de judecată împotriva străinului care nu a executat decizia de returnare sau care nu a putut fi returnat în termenul prevăzut de legislație, care a trecut sau care a încercat să treacă ilegal frontiera de stat, care a intrat în țară în perioada de interdicție dispusă anterior, a cărui identitate nu a putut fi stabilită, care a fost declarat indezirabil, împotriva căruia a fost dispusă expulzarea sau dacă există riscul sustragerii acestuia.”. Suplimentar, menționăm că în conformitate cu art. 84¹³ alin. (2) din Legea nr. 200/2010, „În procesele de judecată străinii beneficiază de aceleași drepturi procedurale ca și cetățenii Republicii Moldova, de asistență juridică gratuită sau pe bază de contract din partea avocaților, precum și a altor persoane autorizate în modul stabilit de Legea nr. 198-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.”.

Astfel, în vederea creării unui mecanism de asigurare a cetățenilor străini în privința cărora se va aplica măsura de luare în custodie publică (art. 64 din Legea nr. 200/2010), cu asistență juridică garantată de stat în cadrul proceselor de judecată cu privire la aplicare măsurilor de luare în custodie, este oportun și necesar ca Legea nr. 198/2007 (completat cu lit.i) a art. 20) să prevadă și astfel de subiecți care pot beneficia de aceste servicii, atât timp cât Legea nr. 200/2010 le garantează acest drept.

Ba mai mult, expulzarea în cadrul procedurilor contravenționale și luarea în custodie publică, conform prevederilor Legii nr.200/2010 – sunt proceduri distincte, iar desemnarea unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat străinilor în procedurile cu privire la aplicarea sau prelungirea măsurii de plasare în custodie publică, în temeiul prevederilor art. 20 lit. „c)” nu este conformă cu scopul acestei litere din lege. Din aceste raționamente și întru evitarea situațiilor de refuz a asistenței juridice calificate atunci când legea garantează persoanelor, ar fi necesară includerea în Legea nr. 198/2007 a unei prevederi exprese, prin care să li se asigure străinilor în procedurile cu privire la aplicarea sau prelungirea măsurii de plasare în custodie publică cu asistență juridică garantată de stat.

Cu referire la art. 23¹ alin.(1) din Legea nr. 198/2007.

Având în vedere că misiunea sistemului de asistență juridică garantată de stat este de a asigura acordarea serviciilor juridice din contul mijloacelor destinate

acordării unor astfel de servicii persoanelor care nu dispun de suficiente mijloace financiare pentru plata lor și care întrunesc condițiile stipulate în lege s-a elaborat prezentul proiect de lege întru implementarea mecanismului de recuperare a cheltuielilor pentru asistența juridică garantată de stat. Actualmente art. 23 din Legea nr. 198/2007 reglementează 3 cazuri în care este posibilă restituirea cheltuielilor:

1) în cazul emiterii unei hotărâri judecătorești pe cauze civile sau de contencios administrativ în folosul beneficiarului de asistență juridică calificată;

2) în cazul în care beneficiarul care a obținut asistență juridică calificată în urma prezentării unor informații false sau neveridice, inclusiv despre starea sa financiară, inducând în eroare oficiul teritorial;

3) în cazul când pe parcursul procesului sau al executării hotărârii judecătorești, situația financiară a beneficiarului s-a modificat în sensul pierderii totale sau parțiale a dreptului la asistență juridică calificată, fapt despre care nu a fost informat oficiul teritorial.

În acest context Legea nr. 198/2007 a fost completată cu art. 23¹, care reglementează modalitatea de recuperare a cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat doar pentru cazurile indicate în art. 23 alin. (2) și (3), astfel că, *coordonatorul oficiului teritorial emite o decizie privind recuperarea cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat.*

Prin urmare, pentru compensarea cheltuielilor de asistență juridică garantată de stat potrivit art. 23 alin. (1) nu este prevăzută o procedură specială, urmînd a fi respectată procedura generală de compensarea a cheltuielilor de judecată prevăzută în Codul de procedură civilă. Or, potrivit art. 96 alin. (2) din Codul de procedură civilă, *“în cazul în care partea care a câștigat procesul a beneficiat de asistență juridică calificată garantată de stat, plata cheltuielilor de acordare a asistenței juridice calificate revine părții care a pierdut procesul. Sumele respective se încasează în conformitate cu Legea nr.198-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat”.*

În această ordine de idei, la moment, restituirea cheltuielilor de asistență juridică garantată de stat în cazul prevăzut în art. 23 alin. (1) din Legea nr.198/2007 este zădărnicită de anumite neconcordanțe legale. Astfel, regula generală de compensarea a cheltuielilor de judecată stabilită în art. 96 din Codul de procedură civilă nu este aplicabilă pentru cheltuielile de asistență juridică garantată de stat, fiind făcută trimitere la Legea nr. 198/2007. Prin urmare, pentru a reglementa modalitatea de recuperare a cheltuielilor prevăzute la art. 23 alin. (1) din Legea nr. 198/2007, este necesar de a exclude de la articolul 23¹ alineatul (1), sintagma „alin. (2) și (3)”.

Cu referire la art. 23 alin. (4) și art. 23¹ alin. (2) lit. a) din Legea nr. 198/2007.

În partea ce ține de contul în care urmează a fi transferate sumele urmărite în legătură cu de recuperarea cheltuielilor suportate în legătură cu acordarea asistenței juridice garantate de stat este de menționat că la moment Oficiile teritoriale ale CNAJGS nu dispun de asemenea conturi.

Respectiv, se constată că lipsa unui cont special pentru încasarea sumelor rezultate din recuperarea cheltuielilor pentru asistența juridică garantată de stat, este un impediment în aplicarea mecanismului propriu-zis.

Așa cum se argumentează în propunerea înaintată de către Aparatul administrativ

al CNAJGS, prin răspunsul Ministerului Finanțelor nr. 07/4-04/116 din 21 martie 2018 rezultă că asemenea sume, potrivit Clasificației economice și normelor metodologice privind aplicarea Clasificației economice aprobate prin ordinul ministrului finanțelor, urmează a fi virate în bugetul de stat pe un cont special, ci nicidecum pe conturile Oficiilor teritoriale ale CNAJGS.

În acest sens, este oportun operarea modificărilor în art. 23 alin. (4) și art. 23¹ alin. (2) lit. a) din Legea nr. 198/2007 prin substituirea sintagmei „*contul oficiului teritorial*” cu sintagma „*bugetul de stat*”.

Cu referire la art. 26 din Legea nr. 198/2007.

La momentul actual Legea nr. 198/2007 instituie obligația coordonatorului oficiului teritorial se aducă la cunoștința solicitantului decizia de acordare a asistenței juridice calificate în cel mult 3 zile lucrătoare. Însă, este practic imposibil de a înștiința legal, prin scrisori oficiale, cu aviz de recomandare, toți solicitanții de asistență juridică garantată de stat.

Deși, Oficiile teritoriale depun efort și comunică deciziile coordonatorului de acordare a asistenței juridice garantate de stat și prin alte metode de comunicare, cum ar fi: telefon, fax sau email, însă înștiințarea prin metoda scrisorilor recomandate cu aviz de recepție, impune cheltuieli financiare majore, ce nu pot fi acoperite de fiecare dată, ținând cont că, zilnic Oficiile teritoriale primesc sute de solicitări de acordare a asistenței juridice garantate de stat.

În același timp, conform Standardelor de calitate ale activității avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat pe diferite tipuri de cauze, avocatul este obligat imediat după desemnare să ia legătura cu beneficiarul asistenței juridice garantate de stat și organele care administrează cauza. Astfel, avocatul aduce la cunoștința beneficiarului faptul desemnării sale în calitate de avocat care acordă asistență juridică garantată de stat pe cauză, decăzând, în acest sens, necesitatea informării suplimentare a acestuia prin metoda clasică, adică expedierea deciziei de desemnare a avocatului pe suport de hârtie.

Din aceste considerente, proiectul va reglementa că decizia de acordare a asistenței juridice calificate va fi comunicată beneficiarului pe format de hârtie, în situațiile prevăzute la art. 26 alin. (1), (3), (3¹) și (4) din Legea nr. 198/2007, doar la solicitare ultimului.

Cu referire la momentul intrării în vigoare a actului normativ.

Conform dispozițiilor art. 56 alin. (1) și (3) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, actele normative intră în vigoare peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Intrarea în vigoare a actelor normative poate fi stabilită pentru o altă dată doar în cazul în care se urmărește protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, realizarea angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, conformarea cadrului normativ hotărîrilor Curții Constituționale, eliminarea unor lacune din legislație sau contradicții între actele normative ori dacă există alte circumstanțe obiective.

Astfel, intrarea în vigoare a proiectului la data publicării în Monitorul Oficial se datorează faptului că acesta este elaborat în vederea conformării Codului de procedură penală Hotărîrilor Curții Constituționale nr. 30/2018 și nr. 6/2019 prin care au fost

declarate neconstituționale art. 521 alin. (2) și respectiv, art. 265 alin. (2) din Codul de procedură penală. În același timp, proiectul actului normativ urmărește protecția drepturilor persoanelor juridice în privința cărora se desfășoară un proces penal (art. 521), precum și persoanelor care au înaintat plângere sau denunț privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni (art. 265). În acest sens, este oportun și necesar ca intrarea în vigoare a actului normativ să fie momentul publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

4. Fundamentarea economico-financiară

Conform informației furnizate de CNAJGS implementarea proiectului nu presupune cheltuieli financiare substanțiale din bugetul de stat.

Din datele statistice pentru anul 2018 prezentate de CNAJGS, beneficiarii de asistență juridică garantată de stat care sunt incluși în proiect au fost într-un număr scăzut în comparație cu numărul total de beneficiari. Astfel, în anul 2018 dintr-un număr total de 49695 de beneficiari, 14 din ei au fost din categoria celor incluși în proiect, ceea ce reprezintă 0,028 %. Deci, pentru totalul de beneficiari, din bugetul achitat pentru prestarea serviciilor de asistență juridică garantată de stat a fost de 24852,4 lei, atunci suma achitată pentru 14 cazuri de asistență juridică garantată de stat, reprezintă suma de 6958 lei.

Totodată estimarea costurilor pentru fiecare caz de asistență juridică garantată de stat sunt particulare, iar calculul de remunerare a avocatului pe un anumit dosar are loc, în funcție de acțiunile necesare întreprinse de el per caz și în conformitate cu Regulamentul cu privire la mărimea și modul de remunerare a avocaților pentru acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat, aprobat prin hotărârea CNAJGS nr. 22 din 19.12.2008.

Propunerea completării art. 20 din Legea nr. 198/2007, cu introducerea a patru categorii de persoane beneficiare de asistență juridică garantată de stat, indiferent de nivelul veniturilor: „a¹) *persoanelor juridice prevăzute la art. 521 alin. (2²) din Codul de procedură penală*” „f) *persoanelor victime ale infracțiunilor de tortură, ale tratamentului inuman și degradant;*” „g) *solicitant de azil în cadrul procedurii de azil;*” „h) *persoanelor victime ale traficului de ființe umane*”, nu va necesita cheltuieli financiare semnificative din bugetul de stat, fiind suficiente resursele financiare deja alocate.

Acest fapt este datorat de doi factori:

- 1) numărul foarte mic de asemenea beneficiari;
- 2) modificările legislative propuse nu vor duce la majorarea semnificativă a numărului de beneficiari, or nu acesta este scopul urmărit.

În principiu, aceste categorii de beneficiari au primit și primesc asistența juridică garantată de stat, fiind supuși verificării nivelului de venit (art. 21 din Legea nr. 198/2007), care este un exercițiu impropriu pentru asemenea cazuri sau în baza unor prevederi ale altor legi ori încheieri ale instanțelor de judecată prin care coordonatorii sunt obligați să desemneze avocați, în vederea respectării dreptului la apărare.

Scopul urmărit este de a facilita accesul acestor categorii de persoane la justiție și scutindu-le de o procedură improprie și greu de realizat și formalitate excesivă, mai ales că acești beneficiari sunt privilegiați de *art. 11 alin. (1) din Legea nr. 137*

din 29 iulie 2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunii, care statuează că „Victima infracțiunii de tortură, a tratamentului inuman și degradant beneficiază necondiționat de asistență juridică garantată de stat”; de Legea nr. 270 din 18.12.2008 privind azilul, precum și articolul 12 al Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, din 16 mai 2005 și ratificată de către Republica Moldova la 1 februarie 2008.

Totodată, conform datelor statistice pentru anii 2016 – 2019 categoriile de subiecți enumerați supra, au beneficiat de asistență juridică garantată de stat și au fost supuși verificării nivelului de venit. Referitor la numărul de cereri refuzate, acesta este aproape de zero.

Cu referire la statistica pentru perioada 2016-2019 privind numărul de subiecți nominalizați în raport cu numărul total de beneficiari cărora li s-au acordat asistență juridică garantată de stat per an, aceasta este prezentată în tabelul de mai jos:

Anul	Numărul total de subiecți care au beneficiat de AJGS	Numărul de subiecți nominalizați care au beneficiat de AJGS	Raport procentual (%)
2016	49743	102	0,20 (%)
2017	54473	71	0,13 (%)
2018	49695	192	0,38 (%)
2019	148 (primul trimestru)	52 (primul trimestru)	0,34 (%)

Informația detaliată referitor la numărul de cereri înaintate de fiecare categorie în parte, pentru fiecare an, precum și costurile estimative per cauză, suportate de CNAJGS din contul bugetului de stat este prezentată în tabelul anexă la nota informativă¹.

Rezultatul costurilor estimative care sunt incluse în tabelul de mai sus au fost calculate reieșind din rapoartele financiare depuse de către avocații care s-au ocupat nemijlocit de aceste cauze. Au fost luate mai multe rapoarte financiare pentru fiecare categorie în parte, la care a fost calculată media acestora, pentru a cunoaște costul aproximativ al unei cauze. De asemenea, subliniem că, la planificarea bugetului CNAJGS, a fost luat în calcul și cheltuielile ce vor fi suportate pentru asigurarea asistenței juridice categoriilor de persoane nominalizate în proiect, chiar dacă Legea nr. 198/2007 nu reglementa acordarea asistenței juridice garantate de stat unor astfel categorii de persoane.

Totodată, din datele tabelului prezentat pentru 4 ani (și anume facem referire la categoriile: *persoane juridice și solicitanții de azil în cadrul procedurii de azil*) menționăm că, costul aproximativ al unui caz ar fi de 654 de lei și respectiv 675 de lei.

Analizând datele din tabel observăm că numărul de subiecți incluși în proiect care solicită asistență juridică garantată de stat nu variază semnificativ din an în an, ceea ce duce la concluzia că:

1. bugetul planificat nu va suporta modificări la compartimentul respectiv și va fi suficient pentru achitarea cheltuielilor necesare pentru asistența juridică garantată de stat, și
2. numărul de beneficiari ai asistenței juridice garantate de stat va rămâne intact,

doar că se va specifica categoria din care face parte beneficiarul, completându-se astfel Legea nr. 198/2007 cu reglementările legilor speciale (Codul de procedură penală, Legea nr. 137/2016 și Legea nr. 270/2008).

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

În urma adoptării proiectului Legii pentru modificare a unor acte normative nu va fi necesar modificarea altor acte normative.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul Hotărârii Guvernului a fost plasat pe pagina web a Ministerului Justiției (directorul „Transparența decizională”, compartimentul „Proiecte de acte normative remise spre coordonare”).

Totodată, proiectul a fost remis spre avizare Ministerului Finanțelor, Ministerului Afacerilor Interne, Avocatului Poporului, Procuraturii Generale, Consiliului Superior al Magistraturii, Curții Supreme de Justiție, Procuraturii Anticorupție, Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, Inspectoratului General al Poliției, Serviciului Fiscal de Stat, Serviciului Vamal, Uniunii Avocaților din Moldova, Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Centrului Național Anticorupție, IP „Agenția Servicii Publice”, Centrului pentru Combaterea Traficului de Persoane, Biroului Migrație și Azil, A.O. „Institutul de Reforme Penale”.

Și-au expus opinia prin aviz, cu unele obiecții și propuneri: Ministerul Finanțelor, Avocatul Poporului, Procuratura Generală, Procuratura Anticorupție, Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, Inspectoratul General al Poliției, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (*obiecțiile și propunerile au fost analizate detaliat în sinteza care se anexează la proiect*), Ministerul Afacerilor Interne, Biroului Migrație și Azil, Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane și IP „Agenția Servicii Publice” (*au susținut proiectul fără obiecții și propuneri*).

Celelalte autorități nu și-au exprimat opinia în privința proiectului propus spre avizare.

În vederea respectării dispozițiilor pct. 201 din Regulamentul Guvernului, Ministerul Justiției prin scrisoarea nr. 03/6951 din 09 iulie 2019 a remis sinteza, cu argumentările respective și proiectul definitivat (însoțit de nota informativă) Ministerului Finanțelor, Ministerului Afacerilor Interne, Avocatului Poporului, Procuraturii Generale, Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, Inspectoratului General al Poliției, Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Centrului Național Anticorupție, IP „Agenția Servicii Publice”, Centrului pentru Combaterea Traficului de Persoane, Biroului Migrație și Azil. Și-au expus opinia prin aviz repetat, cu unele obiecții și propuneri: Ministerul Finanțelor, Avocatul Poporului, Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, Centrul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Biroului Migrație și Azil, Centrul Național Anticorupție,

Centrul de Drept al Avocaților (*obiecțiile și propunerile au fost analizate detaliat în sinteza care se anexează la proiect*), Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane și IP „Agenția Servicii Publice” (*au susținut proiectul fără obiecții și propuneri*).

Totodată menționăm că a fost recepționat în afara termenului de reavizare a proiectului o propunere de la Ministerul Afacerilor Interne care nu a fost acceptată din considerentul că presupune cheltuieli din bugetul de stat, ceea ce subsecvent atrage și obligația de a realiza o analiză de impact suplimentară de care nu dispunem date și informații.

7. Constatările expertizei anticorupție

Întru respectarea dispozițiilor art. 34 alin. (1) din Legea nr. 100/2017, Cancelaria de Stat, prin scrisoarea nr. 18-23-31253 din 30 mai 2019 a remis spre expertizare concomitent cu consultările publice proiectul actului normativ.

Prin scrisoarea nr. 06/2-3467 din 18 iunie 2019, Centrul Național Anticorupție nu a efectuat expertiza anticorupție, invocând prevederile art. 28 alin. (4) din Legea nr. 82/2017.

Nu pot fi reținute argumentele invocate de Centrul Național Anticorupție, întrucât Legea nr. 100/2017 este una specială în raport cu Legea nr. 82/2017, iar în conformitate cu art. 1 din Legea nr. 100/2017, ***prezenta lege stabilește categoriile și ierarhia actelor normative, principiile și etapele legiferării, etapele și regulile elaborării proiectelor actelor normative, cerințele de bază față de structura și conținutul actului normativ, reguli privind intrarea în vigoare și abrogarea actului normativ, privind evidența și sistematizarea actelor normative, procedeele tehnice aplicabile actelor normative, precum și reguli privind interpretarea, monitorizarea implementării prevederilor și reexaminarea actului normativ.***

Ba mai mult, în conformitate cu art. 5 alin. (3) din Legea nr. 100/2017, *normele juridice speciale sînt aplicabile în exclusivitate anumitor categorii de raporturi sociale sau subiecți strict determinați. În caz de divergență între o normă generală și o normă specială, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma specială.* Prin urmare, Centrul Național Anticorupție urma să prezinte raportul de expertiză anticorupție în termenul stabilit de Cancelaria de Stat, fapt omis de aceștia.

Ulterior, ca urmare a remiterii repetate spre avizare prin scrisoarea nr. 03/6951 din 09 iulie 2019 Centrului Național Anticorupție a remis raportul de expertiză anticorupție nr. EDA19/5913 din 28 iunie 2019.

Prin raportul de expertiză anticorupție, Centrul Național Anticorupție a constatat următoarele.

„Cu referire la termenul de „de la data comunicării refuzului” menționăm că expunerea propusă riscă să fie aplicată diferit, de la caz la caz și să nu instituie o procedură unitară, în ceea ce privește stabilirea exactă a termenului de contestare.

Deși nota informativă face referire la modificarea art.131 alin. (3) din Codul de procedură penală, în speță nota stabilește că „în vederea asigurării unei bune administrări a justiției și a respectării dreptului de a formula o contestație, statul urmează să reglementeze limitele temporale privind formularea contestațiilor, care nu pot fi exercitate în mod efectiv, decît de la data la care persoanei i se aduce la

cunoștință actul contestat. În acest sens, este necesar ca norma juridică să poată fi aplicată corespunzător, să nu lase loc de ambiguități și să respecte principiul legalității și al securității juridice”, totuși termenul propus riscă să fie interpretat subiectiv, pentru un subiect fiind suficient o informare prin mijloace informaționale (e-mail) etc, iar pentru alții pot invoca nerecepționarea mesajului. Totodată, stabilim că plîngerile pot fi înaintate în cazul unui proces penal intentat (respectiv, calitatea subiecților procesuali este una bine stabilită), dar pot fi înaintate și în afară unui proces penal, respectiv calitatea subiecților nu este stabilită.

Prin urmare, pentru a nu se distorsiona calcularea termenului indicat în normele de mai sus, este recomandabil stabilirea unui termen cu sens îngust/mai exact. În acest sens, amintim Hotărîrea Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate a articolului 265 alin. (2) din Codul de procedură penală, care stabilește la pct.61 „Așadar, dreptul de a formula o contestație nu poate fi exercitat în mod efectiv decît de la data la care persoanei i se aduce la cunoștință actul contestat. În caz contrar, el riscă să devină unul teoretic și iluzoriu. De vreme ce statul garantează un drept, acesta trebuie să creeze premisele realizării acestuia.”

Expunerea normei într-un sens concis, ce exclude orice aplicare diferită (în speță normele procedură penală, care de regulă comportă un caracter strict și rigid) va garanta aplicarea uniformă a prevederilor legale și va exclude orice interpretare duală a sensului normei.

Totodată, ambiguitatea expunerii și reglementării domeniului sus-enunțate va genera imposibilitatea tragerii la răspundere a persoanelor vinovate de tergiversarea procesului de examinare a plîngerilor.

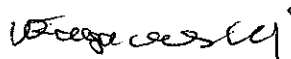
Recomandări:

1. Substituirea la art. I pct. 3 sintagma „de la comunicarea refuzului” cu sintagma „de la data la care a luat cunoștință de actul de refuz”.

2. Substituirea la art. I pct. 4 sintagma „de la comunicarea rezultatului examinării plîngerii” cu sintagma „de la data la care a luat cunoștință de rezultatul examinării plîngerii”.

Obiecțiile și recomandările propuse de Centrul Național Anticorupție au fost analizate și incluse în tabelul de sinteză a obiecțiilor și propunerilor la proiectul dat.

Ministru

Fadei NAGACEVSCHI

	2016				2017				2018				2019			
	Numărul total al cererilor înaintate pentru a beneficia de asistență juridică garantată de stat (unități)		Costul estimativ (lei)		Numărul total al cererilor înaintate pentru a beneficia de asistență juridică garantată de stat (unități)		Costul estimativ (lei)		Numărul total al cererilor înaintate pentru a beneficia de asistență juridică garantată de stat (unități)		Costul estimativ (lei)		Numărul total al cererilor înaintate pentru a beneficia de asistență juridică garantată de stat (unități)		Costul estimativ (lei)	
	Nr. de cereri acceptate	Nr. de cereri refuzate			Nr. de cereri acceptate	Nr. de cereri refuzate			Nr. de cereri acceptate	Nr. de cereri refuzate			Nr. de cereri acceptate	Nr. de cereri refuzate		
Persoane juridice	7	0	313	lei/per cauză	2	0	710	lei/per cauză	42	0	657	lei/per cauză	12	0	937	lei/per cauză
Persoane victime ale infracțiunilor de tortură, ale tratamentului inuman și degradant	2	0	0		1	0	0		0	0	0		0	0	0	
Persoane victime ale traficului de ființe umane	0	0	0		1	0	0		1	0	0		1	0	0	
Solicitanți de azil în cadrul procedurii de azil	93	0	340	lei/per cauză	67	0	680	lei/per cauză	149	0	780	lei/per cauză	39	0	900	lei/per cauză
Total	102	0			71	0			192	0			52	0		